

۲۲۳۲۳۶۲

به نام خداوند بخشنده و مهربان

ایران در عصر صفاریان

www.ketab.ir

نویسنده: عباس رمضان‌ی

انتشارات کتاب تارا

سرشناسه: رضانی، عباس، ۱۳۳۹-

عنوان و پدیدآور: ایران در عصر صفاریان/ عباس رضانی.

مشخصات نشر: تهران: کتاب تارا، ۱۴۰۰.

مشخصات ظاهری: ۲۱۶ص.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۴۸۵-۱۶۲-۶

وضعیت فهرست نویسی: فیپا

یادداشت: کتابنامه: ص. [۲۱۱]-۲۱۵؛ همچنین به صورت زیرنویس.

موضوع: یعقوب لیث صفاری، شاه ایران، - ۲۶۵ق.

موضوع: ایران -- تاریخ -- صفاریان، ۲۴۷ - ۸۸۵ق.

موضوع: Iran -- History -- Saffarids, 861 - 1480

رده بندی کنگره: DSR ۶۱۵

رده بندی دیویی: ۹۵۵/۰۴۶۱

شماره کتابشناسی ملی: ۸۴۶۹۷۳۹

انتشارات کتاب تارا

تلفن: ۵۵۹۷۳۳۷۵ و ۰۹۱۲۲۵۴۸۵۵۹

Tara_pub@yahoo.com و www.ketabetara.ir

ایران در عصر صفاریان

نویسنده: عباس رضانی

طراح جلد: پریسا رسولی * تلفن مرکز پخش ۵۵۹۷۳۳۷۵

چاپ نخست: ۱۴۰۰ • شمارگان ۱۰۰۰ نسخه

قیمت ۶۵۰۰۰ تومان • شماره نشر ۴۷۲

شابک ۹۷۸-۶۰۰-۴۸۵-۱۶۲-۶

حق چاپ: ۱۴۰۰، انتشارات کتاب تارا

فهرست مطالب

مقدمه.....	۷
فصل اول: زندگی یعقوب لیث صفاری قبل از تشکیل	
حکومت.....	۱۳
جغرافیای سیستان.....	۱۳
خاندان لیث صفاری.....	۱۵
لیث و حق نمک.....	۱۷
فرهنگ و تمدن سیستان.....	۱۹
فرزندان لیث.....	۲۱
پیشینه غباران.....	۳۲
نابرابری‌های اجتماعی در تاریخ.....	۳۹
حکایت کفشگر و آرزوی علم آموزی پسرش.....	۴۳
سَمک غبار.....	۴۶

- ۵۴..... غیّاری به نام صاحب‌الزّنج.....
- ۵۷..... نگاهی اجمالی به غیّاران تاریخ ایران.....
- ۷۱..... گفتار محمد عوفی درباره یعقوب لیث صفاری.....
- ۷۴..... حکایت عمرو لیث صفاری با پیرزن.....
- ۷۸..... جذب اهالی سیستان به غیّاران.....
- ۸۳..... فصل دوم: ویژگی‌های یعقوب لیث صفاری.....
- ۸۳..... ویژگی‌های فردی و شخصیتی.....
- ۸۳..... رویکرد دینی.....
- ۸۷..... پُرکار و سخت‌کوش.....
- ۹۱..... ساده‌زیستی.....
- ۹۵..... سفیر خلیفه در خانه میرآخور.....
- ۹۸..... تکیه بر توسعه قلمرو.....
- ۱۰۲..... حيله و نیرنگ در خصوصیات اخلاقی یعقوب.....
- ۱۰۸..... روحیه نظامی‌گری.....
- ۱۱۸..... توجه به عدالت‌محوری.....

ایران در عصر صفاریان ۵

توجه یعقوب به شعر و ادب فارسی..... ۱۲۵

یعقوب لیث و عتّاری..... ۱۳۰

فصل سوم: اوضاع ایران در زمان یعقوب لیث صفاری..... ۱۳۵

مقبولیت و مشروعیت در حکومت صفاریان..... ۱۳۵

نقطه آغاز پیدایش خوارج و ادامه آن..... ۱۴۳

یعقوب لیث، سد راه اعراب برای ورود به هندوستان..... ۱۵۰

رویارویی آشکار یعقوب لیث صفاری با خلافت عباسی..... ۱۵۶

یعقوب و فتح کرمان..... ۱۶۵

سرانجام یعقوب لیث صفاری..... ۱۶۸

فصل چهارم: صفاریان در سرانشیپی سقوط..... ۱۷۳

امیران صفاری بعد از یعقوب لیث..... ۱۷۳

عمرو لیث صفاری..... ۱۷۴

طاهر بن محمد بن عمرو لیث..... ۱۸۶

لیث بن علی بن لیث..... ۱۸۷

ابوعلی محمد بن علی بن لیث..... ۱۸۸

۱۸۹.....فروپاشی حکومت صفاریان

۱۹۵.....فصل پنجم: مهم‌ترین جنگ‌های صفاریان در یک نگاه

۱۹۵.....جنگ‌های یعقوب لیث صفاری

۱۹۷.....جنگ با صالح بن نصر

۱۹۸.....تعقیب مخالفان دولت صفاری در افغانستان

۱۹۸.....مبارزه یعقوب با عبدالرحمن

۱۹۹.....حمله به کابل برای غلبه بر پسر زنبیل

۱۹۹.....جنگ با داعی کبیر

۲۰۱.....حمله به چالوس

۲۰۲.....لشکرکشی به کرمان و فارس

۲۰۷.....عمرولیث صفاری و جنگ‌های او

۲۱۱.....کتاب نما

مقدمه

تاریخ ایران از پیشینه و قدمت حدود هفت هزارساله برخوردار است. بررسی‌های انجام شده توسط مورخان، محققان و پژوهشگران نشان می‌دهد که پیش از هزاره اول قبل از میلاد که اقوام آریایی به ایران مهاجرت کردند، در برخی از نقاط این سرزمین، مردمانی زندگی می‌کرده‌اند که آثار فرهنگ و تمدن آنان طی حفاری‌ها، کاوش‌ها و مراحل مختلف پژوهش‌های تاریخی و باستان‌شناسی در تپه‌های سلیک کاشان، شهر شوش، برخی از مناطق لرستان و ... به‌دست آمده است و همه آن‌ها حکایت از قدمت بسیار طولانی تاریخ ایران زمین دارد.

با ورود آریایی‌ها به ایران و تشکیل حکومت‌های باستانی در این فلات، رفته‌رفته بنیان نخستین دولت‌ها که در بعضی از زمان‌ها بزرگ‌ترین امپراتوری‌های جهان به‌شمار می‌رفتند، شکل گرفت. به‌عنوان نمونه در عهد امپراتوری هخامنشیان برخی از اقدامات، طرح‌ها و

برنامه‌های بعضی از پادشاهان ایرانی، همچون داریوش بزرگ، جهانی شد و اگر بگوییم هنوز نیز اندیشه‌های او نه تنها در ایران، بلکه در جهان کاربرد عملی دارد، تردید نباید کرد. اولین جاده‌های ارتباطی، تشکیل نخستین نیروی نظامی ویژه که امروزه در جهان با انواع و اقسام نام‌ها شکل می‌گیرد، اولین شیوه برای رواج پول و تسهیل روند مبادلات تجاری و اقتصادی، نخستین سیستم‌های پستی و ارتباطی بین مناطق مختلف، اولین تقسیم‌بندی ایالتی و استانی در داخل کشور برای سهولت رسیدگی به امور و ده‌ها موضوع دیگر، از ابتکارات این پادشاه است.

صرف‌نظر از موارد فوق که فقط مربوط به یکی از دوره‌های تاریخ ایران است و می‌توان در سایر دوره‌ها نیز به فراخور زمان و شرایط روزگار، موارد دیگری را به آن افزود، قرار گرفتن ایران در یک منطقه استراتژیک جهان بود که سبب گردید از همان زمان چشم سران و حاکمان کشورهای دیگر و حتی جهانگردان، پژوهشگران، مورخان و ... متوجه کشور ما شود.

سرزمین ما به‌عنوان یک کشور بسیار مهم در طول تاریخ، فراز و

نشیب‌ها و روزهای تلخ و شیرین فراوانی به خود دیده است و گاهی غفلت‌های برخی از پادشاهان، ضربات سنگین و غیرقابل جبرانی بر پیکر این جامعه و مردمش وارد کرده که هرگز تاریخ فراموش نخواهد کرد. گرفتار شدن ایران در چنبره سیاست‌های استعماری بیگانگان در زمان برخی از سلسله‌ها و از جمله قاجاریه، برگرفته از همین ویژگی استراتژیک بودن ایران است.

عنصر ایرانی همواره در جهان تأثیرگذار بوده است. حتی با آمدن مسلمانان به ایران، امیران، فرماندهان و بزرگان سپاه مسلمان و حاکمان آن به‌زودی از تدبیر، لیاقت، کاردانی، شجاعت، تخصص، خودباوری، وطن‌دوستی، اعتماد به نفس و برخورداری از روحیه کار و تلاش ایرانیان آگاه شدند و چاره را در آن دیدند تا از وجود این نیروهای زبده و بانگیزه در اداره حکومت اسلامی بهره‌مند شوند.

ظهور دانشمندان بزرگ و اثرگذار ایرانی مثل «ابوعلی سینا»، «ابوریحان بیرونی»، «فارابی»، «خواجه نصیرالدین توسی»، «زکریای رازی»، «ابن مقفع»، «سیبویه» و صدها نمونه دیگر که در علوم مختلف، جهانیان را در تخصص‌های خاص و مهم رهنمون شدند، ایران

را در سطح جهان به‌عنوان یک کشور تأثیرگذار معرفی کرد.

خلفای عباسی، عنصر ایرانی را فهمیم، زیرک و کاردان می‌دانستند و پس از فروپاشی حکومت عباسیان، دولت‌های مستقل ایرانی طی قرن‌های شانزدهم تا هجدهم میلادی توانستند در نشر و گسترش آیین اسلام، کارهای اساسی و اصولی انجام دهند.

علی‌رغم توانمندی‌های ایرانیان در برخی از ادوار تاریخی، شاهد بی‌کفایتی برخی از پادشاهان هستیم. آن‌ها با عملکرد خود، لکه ننگی از عملکرد خویش به یادگار گذاشتند و اکنون خواننده تاریخ همان دوران‌ها به روشنی، صفحات تاریک تاریخ آنان را می‌بیند و جز تأثر و تأسف، نمی‌تواند کاری انجام دهد.

وحشی‌گری‌های قوم مغول در ایران، تاخت و تاز تیموریان و خون‌ریزی‌های تیمور لنگ، امتیازات رنگارنگی که در برخی از دوره‌ها، به‌ویژه در عصر قاجاریه به بیگانگان دادند، نمونه‌ای از این لکه‌های سیاه و ننگین است.

کتابی که اینک با عنوان «ایران در عصر صفاریان» پیش روی شما

مخاطب ارجمند و گرانمایه قرار دارد، یکی از کتاب‌های مجموعه تاریخ ایران است که تلاش شده مهم‌ترین وقایع این دوره در آن مطرح گردد. این مجموعه شامل کتاب‌هایی است که از زمان تأسیس دولت ماد تا پایان حکومت قاجاریه را شامل می‌شود و هر جلد آن به یکی از دوره‌های تاریخی می‌پردازد. امید است مورد توجه شما قرار گیرد و زمینه دسترسی به سایر جلد‌ها برایتان فراهم شود.

ان شاء الله

عباس رضائی